

מנחות ג

משה שווערד

1. ספר יד בנימין

דף ג' בגמ' אמרי דלמא מינזי דבתר הזאה הוא וכו', פי' דאמרי אינשי דבאמת חטה"ע הוא והך מינזי הוא מינזי דבתר הזאה, ואף שבאמת הוא צעמנו יודע שלא עשה הזאה רק מינזי כדין עולת העוף מ"מ לא מיקרי מעשיה מוכיחין כיון דלעלמא אין מוכיחין. ומבואר מזה דמעשיה מוכיחין הוא שיהא ניכר וגלוי לכל, ומכאן נראה הוכחה דמחשבת פיגול הוא דדיבור דאי מועיל מחשבה צינו לצין עמנו לחוד אמאי אין כאן מעשה מוכיח. הא עכ"פ הוא צעמנו כשחושב לשם חטה"ע הרי יודע שלא עשה הזאה, אלא ע"כ מחשבת פיגול או פסול הוא דדיבור, ואף שהדיבור נמי יכול להיות רק צינו לצין עמנו מ"מ כדי לעקור דיבור לריך עכ"פ מעשה מוכיח מעליא והיינו מעשה דמינכרא וגליא לכל, וזהו נראה לי זכוונת התוס' סו"פ המפקיד כמה שזיינו למנחות דף ג' להוכיח דפיגול הוי דדיבור ודו"ק. אחר כותבי זאת

ראיתי צמ' "מנחת צרוך" סי' א' ענף ו' שפי' ראית התוס' צמ' הנ"ל צענין אחר, ויעו"ש מה שהציא גם מהשטמ"ק שס. ועי' מה שכתבנו לקמן עמו' צ' צמ' ד"ה אי הכי לשום שלמים.

2. תוספות מסכת מנחות דף ג עמוד א

דאי קדשים קלים בדרום הוה עביד להו - ס"ד משום דלא ליתי למיטעי ולומר שהם קדשי קדשים.

3. ספר יד דוד

דאי קדשים קלים בדרום הוה עביד להו. דודאי דלא טעי המקשה לומר דצריכים בדרום, דהא בהדיא תנן שחיטתן בכל מקום בעזרה, אלא הוה סבר דדוקא בדיעבד הדין כן, אבל לכתחילה צריך לשחטן בדרום, כדי דלא ליתן למטעי ולומר שהם קדשי קדשים, והמתרץ תירץ לו דאף לכתחילה יכול להעלותו בצפון, וזה כוונת התוספות.¹⁴

4. דף על הדף מנחות דף ג עמוד א

בגמ': אימור דאמר רחמנא אף בדרום, בדרום ולא בצפון מי אמר. ולכאורה דברי הגמ' צ"ב, דאיזה סברא היתה להמקשן לאסור שחיטת ק"ל בצפון, והתוס' (ד"ה דאי) הסבירו, דדעתו ה' דאסור לשחוט ק"ל בצפון כדי שלא יבואו לטעות שהם ק"ק ע"ש.

וכתב הגר"י ענגיל זצ"ל באתון דאורייתא (כלל א') לבאר בזה, עפ"י מה שכתב שם לחדש, והוכיח זאת מהרבה מקומות, דשחיטת חולין במקום המיוחד לשחיטת קדשים, נחשבת בזיון לקדשים ע"ש. וה"ל כן כע"ז, דזהו

באמת טעמא דמקשן דס"ל דאסור לשחוט ק"ל הפחותה במדרגה בצפון, מפאת שהוא בזיון לק"ק הנעלים מהם, הנשחטים רק במקום שהוא ודו"ק היטב.

5. ספר איזהו מקומן

✓ אמרי קדשי קדשים נינהו ומיעבר הוא דעבר ושהט להו בדרום - צ"ב איך יחשבו כן ששוחט הוא ק"ק בדרום הלא נפסל הקרבן כמעשה זה, וביאר המיוחס לרשב"א [לקמן לגבי מחבת ומרחשת] דודאי יותר יש להם לחשוב שעושה כפי נדרו אלא שטועה בדין הקרבן, משיחשבו שהכהן משנה מנדרו לחשב לקרבן אחר ואפילו שאינו פוסל הקרבן במחבתו זו.

6. ספר יד בנימין

בגמ' אמרי ק"ק נינהו מיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום. פי' דאמרי אינשי דלעולם באמת כוונתו לשם ק"ק והאי דשחט להו בדרום מעבר הוא דקעבר היינו דילמא טעה ועשאן בדרום, וכן עי' לשון החוס' ד"ה ומיעבר וד"ה לא שנה. אבל אין לפרש מעבר עבר צמוד דהא אם אנו מניחין דכוונתו הי' באמת שלא לשמו היינו לשם ק"ק מהיכי תימי שיעבור וישחוט בדרום וא"כ צדין הוא שיהא מעשיו מוכיחין, אע"כ הכוונה דלמא עבר בשוגג. אכן מלשון רש"י ד"ה לא שנה, שכ' דצתרי איסורי לא מחזקי"ו כו' משמע לכאן דהכוונה שיעבור צמוד, אולם י"ל דהכוונה דצתרי איסורי לא מחזקי' שיטעה, וכ"מ להדיא מלשון החוס' ד"ה ומיעבר צמה שהציא לשון רש"י ונ"ב.

7. ספר יד בנימין

בגמ' אלא מעתה עולה ששחט לשם חטאת תרנה דהאי זכר והאי נקבה. הנה בלא"ה איכא עוד שינויים דזה מתן דמיו למעלה ובאצבע, ועולה מתן דמו למטה ובכלי, אלא שעל זה כבר שפיר משני לעיל דאיכא למימר מיעבר הוא דעבר וכמש"כ החוס' ד"ה ומיעבר, וכל עיקר קושית הגמ' כאן הוא רק משום דהאי זכר והאי נקבה ועל זה לא שייך כלל לומר מעבר עבר דזכר לא חזיא לחטאת כלל.

8. ספר חידושי בתרא

כה) ג. תרצה דהאי זכר והאי נקבה. יש מקשים דיש לחלק דכאן לא הוי הוכחה בעצם העבודה מה שנעשית אלא סתם יש כאן משחו אחר בהבאה, והוי כמו דבר צדדי שמוכח, ועל זה לא שייך מעשיה מוכיחין. וצ"ע דהא גם העבודות במרחשת ומחבת אינן משונות זו מזו, ומ"מ כיון שעצם החפצא שבה נעשה העבודות משונות אין לך מעשיה מוכיחין גדול מזה שכל העבודות חלות בחפצא אחר לגמרי.

9. ספר איזהו מקומן

ומאי זבחים רוב זבחים - האם גם מנחות דקאמר היינו רוב מנחות - | עי' שטמ"ק לעיל ג. (סוף אות ט"ו) שדן במנחה חריבה לשם חריבה כגון מנחת קנאות לשם מנחת חוטא, וראה עוד בחזו"א (קמ"א כ. ג.) דמשמע שמסתפק בזה.

10. ספר איזהו מקומן

כאן בקומין מנחה לשום זבח - צ"ע מה שייך לקמין מנחה לשם זבח שהוא בשחיטה - עי' המיוחס לרשב"א שכתב בזה כמה ציורים בשינוי קדש ובשינוי בעלים.

11. חידושי הרשב"א על מסכת מנחות דף ג/ב

כאן בקומין מנחה לשם זבח. קשיא לי מאי שייך ענין קמיצה אצל זבח שהרי יכול לשחוט זבח לשם אחר ולומר אם היא עולה ששחטה לשום חטאת ושלמים, וכן יכול לקמין מנחה לשם מנחה אם מנחת מחבת לשם מרחשת, אך איך יקמין המנחה לשם זבח ויאמר על מנחת נדבה הריני קומצה לשם שלמים שהוא זבח ובשחיטה. ונ"ל דבשנוי בעלים מיירי כגון שמנחה זו מנחת חוטא של ראובן ואמר הריני קומצה להתכפר בה שמעון שמחוייב חטאת, ואע"ג דשנוי בעלים לא מפסיל אלא במחוייב כפרה כמותו כדאיתא בריש זבחים (ד, ב) דכתיב וכפר עליו ולא על חבירו מחוייב כפרה כמותו, הרי נוכל לומר דמנחת חוטא אם קמצה להתכפר בו מי שנתחייב חטאת דחשבינן ליה מחוייב כפרה כמותו: מכל מקום יש להקשות ע"ז דאיך נחשבהו מחוייב כפרה כמותו, והרי איבעיא בפ"ק דזבחים (ט, ב) על חטאת חלב ששחטה על מי שמחויב חטאת דטומאת מקדש אי הוה מחוייב כפרה כמותו, מי אמרינן כרת כמותה או דילמא אין קבוע כמותה. וי"ל דאה"נ משכחינן לה הכא דמקרי מחוייב כפרה כמותו, כגון מי שנתחייב מנחת חוטא הבא על מקדש וקדשיו כשהוא עני ואינו יכול להביא חטאת שהוא קרבן עשיר וקומצה להתכפר בו מי שנתחייב חטאת דטומאת מקדש שהוא עשיר ונתחייב להביא חטאת, דשפיר הוי מחוייב כפרה כמותו שהרי שתיהן על חטא דמקדש וקדשיו באין אלא שזה עשיר וזה עני ושפיר הוי מחוייב כפרה כמותו, וא"כ נפרש כאן בקומין מנחה לשם מנחה כשר ועלו בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים כאן בקומין מנחה לשם זבח דמפסיל בשנוי בעלים וכדפרישית, וא"כ צריך שנפרש מילתיה דר' שמעון (דפסיל במנחות) בלשם מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה, כגון שהתנדב עולה או שלמים, שהרי קרבנות נדר ונדבה הם כמו נדבה והווי בני רצוי כמותה ומפסיל בשנוי בעלים לומר דלא עלתה לשם חובה, מנחת חוטא הרי היא כחטאת אם קמצה שלא לשמה להתכפר מי שנתחייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו כדפרישית כמו זה שמקריב המנחה דהוי מחוייב כפרה כמותו כדפ"י, ורב אשי נמי בשנוי בעלים נמי הוה מוקי לה אלא דהוה מוקי לה בשנוי בעלים דמנחה, ורבא בשנוי בעלים דזבח לפי מאי דפרישית. או נוכל לומר דגם בשנוי קדש מצינן למימר כגון דאמר הריני קומצה לכפר למי שנתחייב חטאת, או לרצות למי שנתחייב עולה או שלמים וגם הם בעלים של מנחה, ובכי האי גוונא קרי שינוי קדש:

12. קרן אורה על מסכת מנחות דף ג/ב

גמרא אלא מעתה חטאת כו'. ומסיק לר' שמעון הכי נמי דלא פסיל חטאת לשם חטאת ולרבנן הוא דפסול לשם חטאת מצורע ונזיר אבל חטאת חלב לשם חטאת דם לא פסיל אפילו לרבנן דחטאת לשם חטאת נשחטה וא"כ לר' שמעון מנחות ושאר

זבחים שוין הם דכל המנחות אחת הם וכל החטאות אחת וכן כל האשמות ועולות ושלמים ולא מיפסיל בשינוי קודש אלא מעולה לשלמים או לאשם וחטאת וכן איפכא אבל משם אחד אינו פוסל ואם כן מאי קאמר ר' שמעון אבל בזבחים אינו כן הא בזבחים נמי דינא הכי דכל חטאות אחת הם כמו כל המנחות וליכא שינוי השם אלא לשם זבח אחר חטאת לשם עולה והכי נמי מנחה לשם זבח נפסל וצ"ל דזה שאמר אף על פי שמעשיו מוכיחין וא"כ אפילו מנחה לשם מנחה חשיב שינוי השם יותר מחטאת לשם עולה ואפי' הכי לא פסיל מה שאין כן בזבחים אפילו חטאת לשם עולה אין כאן מעשה מוכיח ונפסל בשינוי השם. ומסקינן דלרבנן אפילו חטאת חלב לשם חטאת דם פסיל דאותה לחטאת לשם אותה חטאת משמע דבשאר קרבנות כגון אשם גזילות לשם אשם מעילות כשר ומרצה וכן עולת נדבה לשם עולת יולדת ולא מצאתי זאת מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל:

13. ספר חידושי בתרא

כח) ג: לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה דהני עולות בהדייהו גיבהו. ופ"ה וז"ל ואיכא למימר לשם עולת נזיר שחט ונמצאת חטאת שלא לשמה כשירה להקריב ע"כ. וכן הביא השיטה ס"ט וז"ל ל"א דהני עולות בהדייהו פי' נזיר ומצורע מביאין עולות עם החטאת ואיכא למיגזר אי מכשרינן חטאת חלב לשם חטאת נזיר ומצורע אתו להכשיר נמי חטאת לשם עולה, ולשון ב' לא נהירא דמגלן דאיכא למגזר האי גזירה טפי לרבנן מלר"ש ושני הלשונות פי' אותם בקונטרס ע"כ. וְלִכְאוּרָה י"ל לפי הט"ז בה' שופר דר"ה דקבע דרבנן לא יגזרו לעקור דין מפורש להיות בתורה (לגזור שלא יתקעו גם ביו"ט דילמא יוציאנו שלא לצרכי אוכל נפש או הנאת הגוף השהה בכל), דלר"ש דדורש מוזאת תורת החטאת שיש לכל החטאות שם אחת, להכשיר כשחט חטאת חלב אף כששחטו לשם חטאת נזיר ומצורע, לכן לא רצו חכמים לגזור ולבטל זאת "תורת" דבא להתיר בהאי אופן. משא"כ לרבנן דלא דרשי מוזאת תורת, ולהם הכל תלוי בסברא, שפיר יש מקום לחכמים לגזור כנ"ל כיון שאין גזירתם עוקר שום דין תורה בהדיא.

14. ספר יד בנימין

בגמ' אי הכי לשום שלמים נמי לשום שלמים צעלמא. [פירש"י לעשות שלום בין קוני לביני], והנה מכאן מוכיח צטמ"ק לז"מ דף מ"ג ע"ג דמתחשבת שלא לשמו הוא צדיצור דאי צמתשבה גרידא הרי הוא צעלמו יודע לשם מה חשב ונישילי' לפיו למאי נתכוין יעוי"ש.

וּנְרָאָה לִישָׁב דַּעַת הַסּוֹזְרִים דַּסְּגֵי צַמְחַשְׁבָּה דְהֵנָּה כִּזְר הַצֵּלָנוּ צַמְמָה דּוֹכְתִי דְאִפִּי צַמְקוֹס דַּסְּגֵי צַמְחַשְׁבָּה מ"מ הִכִּי שְׁמוֹנִיָּה צַפִּי אֲזִלִּי אַחַר מַשְׁמַעוֹת הַדִּיצוֹר וְאִ"כ י"ל פְּשׁוּט דְכוּוֹנַת הַגַּמ' צַשׁוּחַט עוֹלָה לְשֵׁם שְׁלָמִים הֵיִינוּ שְׂאוֹמֵר לְהַדִּיא לְשֵׁם שְׁלָמִים אֲמַאי מִיִּפְסִיל נִימָא

לשום שלמים צעלמא ומשני דזבח גופי איקרי שלמים וא"כ כיון שאומר שלמים משמעו לזבח שלמים, ושור"ר צ"מנחת צרוך" סי' א' ענף ו' שכ' ג"כ כעין זה צסגנון אחר קלת. ועיי"ש שכ' עוד די"ל דמיירי שמהרהר הני לישני צליצו (ר"ל שחשב צלצו רק לשון זה לשם שלמים ללא שום כוונות לכך אזלי צמר משמעות הלשון).